

Dokumentation av arbetet mot diskriminering och kränkande behandling

Alma förskola
Östhammars kommun

2023

Innehållsförteckning

- 1. Utvärdering av föregående dokumentation**
- 2. Barnens deltagande i dokumentationsarbetet**
- 3. Främjande arbete**
 - 3.1 Trygghet
 - 3.2 Självkänsla
 - 3.3 Empati
 - 3.4 Respekt
- 4. Förebyggande arbete**
 - 4.1 Kartläggning av riskfaktorer
 - 4.2 Målformulering
 - 4.3 Insatser
- 5. Åtgärdande arbete**
- 6. Förankring**
- 7. Uppföljning och utvärdering**
- 8. Bilagor**
 - 8.1 Definition av begrepp
 - 8.2 Lagtexter
 - 8.3 Reflektionsprotokoll
 - 8.4 Jämställdhetsplanering
- 9. Källor**

1. Utvärdering av föregående dokumentation.

Åtgärder/analys och effekter;

Det förebyggande och främjande arbetet samt respekten för allas lika värde är det vi valt att sätta främst i planeringen och ses som en naturlig del i det dagliga arbetet och en viktig del i den sociala hållbarheten.

Under ett år arbetar vi med de fyra huvudområdena i ett pedagogiskt årshjul. Dessa områden är trygghet, självkänsla, empati och respekt. Till i år har de sju diskrimineringsgrunderna kopplats till de fyra olika områdena för att dessa ska bli en lika självklar del i planering.

Pedagogerna gör en separat planering till varje område som presenteras i Unikum för alla vårdnadshavare.

Utifrån årets arbete har följande uppmärksammats som framgångsfaktorer;

- att möta upp barnen med ett positivt välkomnade och att se varje barn och vad just det barnet behöver för att må bra och känna trygghet.

- fokus på att lära känna varandra med nya kamrater och nya gruppkonstellationer, dela upp gruppen.

- pedagogernas närvaro och lyhördhet, tydliga rutiner och god struktur som stöttar.

- gruppobservationer för att kartlägga inför indelningar och barnens intressen

- uppmärksamma det värdefulla hos varje barn och att bli respekterad för den man är.

- uppmuntra barnen att hjälpa varandra.

- temaveckor med integritet fortsätter att ge god respons och tyngd då alla avdelningar arbetar med samma mål.

Det pågår ständiga reflektioner hos pedagogerna kring barnens trivsel och trygghet i allt från schemaplanering, samarbete vid öppning och stängningstider till att pedagogerna är goda förebilder i bemötandet. Pedagogernas förhållningssätt mot varandra och mot barnen avspeglar sig i barngruppen. Att vara professionella pedagoger som även är lyhörda i samtal med barnen och uppmärksammar vad som uttrycks i kommunikationen mellan barnen men även tolkar kroppsspråk och andra signaler som barnet visar.

Under 2021 och 2022 har ett stort fokus varit lärmiljöer som skapas utifrån barnens intresse. Här ser vi också att än mer dela barngruppen, ha en tydliggörande pedagogik som ytterligare ett gott verktyg att nå målen. När avdelningarna förändrar lärmiljöer, beställer nytt material, väljer litteratur osv. så finns ett medvetet tänk att det ska vara könsneutralt. I all undervisning, spel och lek som initieras av både barn och vuxen bjuds alla barn in att delta och barnen får välja efter intresse.

Material har använts från ex. Barnkonventionen, kompiskort, vänskapsträd, kompisböckerna och annan litteratur baserad på barnkonventionen. Därtill Väpplarna, skapandematerial, massage, känslolekar, naturen, UR- serier som Djuren på Djuris, Galonisarna, Ugglan och kompisproblemet, böcker i Poly Glutt-biblioteket samt annan barnlitteratur.

Goda rutiner finns när det gäller att hantera konflikter och att reda ut dem på ett bra sätt. Här används allt från dramalek till sociala berättelser för att ge barnen användbara verktyg för att hantera konflikter. Barnen kommer till vuxna för att be om hjälp vid situationer som de behöver hjälp i och vårdnadshavarna har ett gott förtroende.

Undervisning tillsammans med barnen har gett hög måluppfyllelse både på kort och på lång sikt och som handlar mycket om att pedagogerna reflekterar med barnen om "hur man är en bra kompis".

Vårdnadshavare och pedagoger har trots Covid 19 och medföljande restriktioner kunnat ha daglig kontakt och utvecklingssamtal där värdefull information utbyts kring barnen.

Barnkonvention har vi under året fördjupat oss i ytterligare och utifrån detta arbetat med de olika artiklarna genom ex bilder på golv, QR-koder. Vi behöver dock förtydliga detta mer med barnen och använda fler ord och begrepp.

Vikten av att kartlägga det arbetet som görs och se vad som kan och behövs utvecklas.

Kommunens språkpedagog har funnits för att utveckla undervisning och förhållningssätt.

I utvärderingen av årets arbete med de främjande åtgärderna kring diskriminering och kränkande behandling kan vi konstatera att förskolan är bra på att skapa en trygg och välkomnande miljö där alla känner samhörighet. Introduktionen, då barn och familj välkomnas till förskolan, är extra viktig. Här lägger vi grunden till en trygg och öppen relation mellan barn, vårdnadshavare och pedagoger.

2. Barnens deltagande i dokumentationsarbetet

Barnen ska vara delaktiga och medverka i dokumentationsarbetet, till exempel trygghetsvandring, barnintervjuer, Kompis-sol.

I början av varje termin lägger vi stor vikt vid att lära känna varandra, skapa trygghet och grupp känsla då flera nya barn välkomnas i förskolan, vilket alla barn har ett stort deltagande i. Samt den kartläggning där barnens intressen tas tillvara.

Inför utvecklingssamtal använder vi oss av barnintervjuer där frågor tar upp hur man är en bra kompis. Här får varje barn ge uttryck för sina känslor och åsikter som gör att vi som pedagoger får en bra förståelse för hur varje barn upplever sin vistelse på förskolan.

Barnen är aktiva i diskussionerna som uppkommer vid all bearbetning av litteratur, pedagogiska serier och i skapande som görs i alla olika teman.

Bildstöd och tecken som stöd är ett verktyg som används för att barn ska kunna få hjälp att uttrycka sig.

I de olika undervisningssituationerna är barnen uppdelade i mindre grupper, anpassade efter respektive grupp tillhörighet, vilket också gör barnen delaktiga i sitt lärande då talutrymmet blir större samt i dokumentationen som görs i teman och som barnen finns med i.

Med de äldsta barnen på avdelningen görs intervjuer med frågor kring trygghet utifrån både miljö, kamrater och pedagoger två gånger under ett år. Denna kartläggning är av stor vikt då vi kan se om det finns platser/ områden som barnen känner sig otrygga på eller vid och vi därifrån kan göra dem mer trygga.

Genom extra observationer av de yngsta fångas känslor upp och diskuteras vad och som kan ligga bakom.

Hur går vi vidare?

- göra barnen mer delaktiga genom att exempelvis låta dem fotografera där man tycker om respektive ogillar att vara.
- arbeta djupare med att stärka självkänsla
- fortsätta dela barnen i mindre grupper så alla får ett större utrymme än i den stora gruppen
- än mer uppmuntra barnen att hjälpa varandra

3. Främjande arbete

Att stärka de positiva förutsättningarna för alla människors lika värde, förskolans ledord.

Det främjande arbetet pågår hela tiden och bedrivs i ett långsiktigt perspektiv. Det sker målinriktat och kontinuerligt. Syftar till att förstärka respekten för allas lika värde.

Vårt främjande arbete:

- Pedagogerna är goda förebilder.
- Vi ska respektera varandra och känna till de sju diskrimineringsgrunderna.
- Pedagogerna är lyhörda för barnens känslor och behov.
- Utveckla barnens empati, viljan att hjälpa alla.
- Ha respekt för allt levande och omsorg om vår närmiljö.
- Ha god samverkan med vårdnadshavare och skola.

Jämställdhet i förskolan

Huvudmannens mål: *I våra förskolor arbetar vi för alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen, människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet.*

Jämställdhetsarbetet ska genomsyra pedagogiken i vardagen.

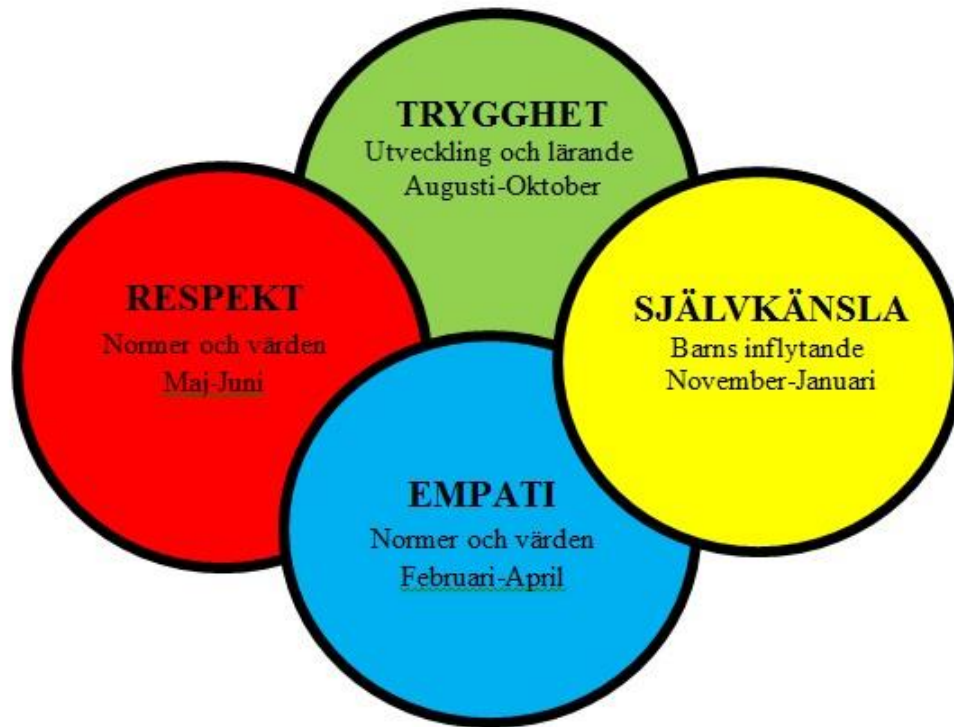
Personalen ska medvetet arbeta för att motverka könsstereotypa mönster bland både barn och vuxna.

För att jämställdhetsäkra verksamheten inriktar vi oss på följande områden:

- Systematiskt kvalitetsarbete
- Pedagogiska arbetssätt
- Kompetensutveckling
- Pedagogiska lärmiljöer
- Vårdnadshavares delaktighet

Ansvariga för att dokumentationen följs är respektive rektor samt verksamhetschefen för förskolorna i Östhammars kommun.

Vi kommer vara lyhörda för barnens önskemål och behov samt bryta ner läroplanens mål till konkreta mål i verksamheten. Vi kommer att arbeta månadsvis med fyra grundpelare inom jämställdhet; trygghet, självkänsla, empati och respekt.

Mål i Lpfö18

3.1 Trygghet

Pedagoger som är lyhörda och finns nära till hands för att lätt kunna avläsa barnets signaler. När barnet känner förtroende för pedagoger under inskolningen får barnet en trygg bas och kan på så sätt utforska sin omgivning och ta lärdom av den.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *sin identitet och känner trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet*

3.2 Självkänsla

Pedagoger som uppmuntrar och lyfter det positiva hos varje enskilt barn stärker barnets självbild. Pedagoger vägleder barnet hur det egna agerandet påverkar omgivningen.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar*
- *demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem*

3.3 Empati

Viljan att hjälpa andra, förmåga att leva sig in i andra människors situation.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra*
- *förståelse för att alla människor har lika värde och de mänskliga rättigheterna*

3.4 Respekt

Man måste inte tycka som andra eller tycka om alla men vi ska kunna respektera andras åsikter och personligheter.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande*
- *ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället*

Våra ledord på förskolan är att verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar!

4. Förebyggande arbete

Identifiera alla riskfaktorer och beskriv alla insatser som ska genomföras under året för att nå målen.

Ett förebyggande arbete syftar till att motverka risken för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Vi kommer arbeta förebyggande genom att:

- På utvecklingsdagar, APT och avdelningsmöten reflekterar vi över vår miljö, undervisning och bemötandet.
- Pedagogerna finns närvarande vid konflikthantering.
- Pedagogerna ska ges tid till att kontinuerligt reflektera över sin verksamhet och sitt förhållningssätt.
- Utse ett trygghetsteam som har ett övergripande ansvar

4.1 Kartläggning av riskfaktorer

Kartläggning sker på varje avdelning genom trygghetsvandring och samtalsfrågor. Områden som är undangömda/känns otrygga både inne och ute ses över.

Kartläggning av arbetet med övriga sju diskrimineringsgrunder (Bilaga 8:1).

Lyhördhet till barn och vårdnadshavare i samtal

Trygghetsteam som arbetar för att stärka det positiva/det framgångsrika och våra friskfaktorer i fokus.

4.2 Målformulering

Att alla barn ska känna sig trygga på alla områden på förskolan.

Att alla pedagoger är väl insatta i dokumentet och hur arbetet fungerar.

Aktivt arbete med frågor och dilemman som aktualiseras.

4.3 Insatser

Aktiva och medvetna pedagoger som är nära barnen i lek och undervisning såväl ute som inne.

Trygghetsteamets förebyggande arbete.

5. Åtgärdande arbete

Anmälan, utredning, åtgärder och uppföljning görs i det digitala systemet Drafit KB process.

Arbetsgång då barn kränker barn

- Om ett barn upplever sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkningar så är det den vuxnes ansvar att anmäla detta till rektor.
- Rektor ansvarar för att informera förvaltningen samt vårdnadshavare. Förvaltningen informeras per automatik via Drafit KB process, där verksamhetschef, barn- och utbildningschef samt nämndsekreterare har insyn.
- Rektor gör bedömningen att inleda en utredning på förskolan, om man inte genom några få frågor kan få händelsen klarlagd och situationen därefter är upplärd. Därefter delegeras ansvar för utredningen till lämplig person. (Om ett barn upplever sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkningar av personal ska rektor ansvara för utredningen). Utifrån utredningens resultat vidtas nödvändiga åtgärder för att förhindra framtida kränkningar.
- Utlämnande av utredningsmaterial ska sekretessgranskas. Vårdnadshavare informeras om resultatet av utredningen samt eventuell åtgärdsplan.
- Nämndsekreteraren är ansvarig för att rapportera alla ärenden till nämnden vid varje sammanträde.
- Förvaltningsledningen följer kontinuerligt upp kränkingsanmälningar samt utredningar med skolledarna.

Arbetsgång då vuxen kränker barn

- När en vuxen, personal eller vårdnadshavare, kränker ett barn måste den som upptäcker detta agera utan dröjsmål.
- Ta den vuxne åt sidan och ställa "hur - frågor" samt hänvisa till diskrimineringslagen.
- Rektor informeras.
- Rektor ansvarar för att utreda, åtgärda, dokumentera och följa upp vidtagna insatser mot kränkningen
- Överordnad chef informeras alltid.
- Överordnad chef håller sig informerad om ärendet tills det är säkerställt att kränkningarna och/eller trakasserierna upphört.

Hanteringsprogrammet som används i arbetsgången vid kränkningar

En länk till Draftit KB process finns alltid på barn- och utbildningsförvaltningens sida på kommunens intranät.

Observera

Pågående utredning eller åtgärder skall inte diskuteras med barn eller vårdnadshavare som inte är berörda av kränkningarna. Offentlighets- och sekretesslagen skall följas.

6. Förankring

Här beskriver ni hur dokumentationen och likabehandlingsarbetet förankras hos samtliga barn, vårdnadshavare och all personal på er förskola.

Vad ska göras?

Alla pedagoger på förskolan ska vara delaktiga och väl insatta i arbetet med dokumentationsverktyget utifrån barnens bästa.
Pedagoger ska vara öppna mot varandra och ger konstruktiv kritik vid behov.

Under 2023 fortsätter arbetet med varje del i det pedagogiska årshjulet som består av trygghet, självkänsla, empati och respekt och de sju diskrimineringsgrunderna.
Planering och dokumentation publiceras på Unikum så att alla vårdnadshavare kan ta del av det arbetet som planeras och genomförs. Pedagogerna följer nogsamt upp arbetet med reflektioner och avslutade analyser.

Uppmärksamma barnen genom att benämna ord som barnkonventionen, vårt dokumentationsverktyg samt synliggöra arbetet som görs i undervisningen.
Göra barnen medvetna om deras egna rättigheter.

Återkommande diskussion i arbetsgrupper kring den sociala hållbarheten.
Utvecklingsgruppen, där förskollärare från varje avdelning, arbetar med och att utveckla dokumentationsverktyget.

Trygghetsteamet arbetar mer operativt vid behov samt förebyggande utifrån ett salutogent perspektiv. Att fokusera på hälsa och trygghet och hålla diskussioner och arbetet levande samt någon att rådfråga.

När ska det göras?

Vi förankrar dokumentationsverktyget hos vårdnadshavarna vid introduktionen, möten för vårdnadshavare, skolråd samt utvecklingssamtal kontinuerligt under året. Samt genom extern hemsida.

I det dagliga arbetet med barnen.

Fortlöpande dokumentering under terminen i Unikum med planering, reflektion, analys.

Vilka resurser finns avsatta för detta?

Våra olika forum som APT/avdelningsmöten/möten/enskild planering/utvecklingsgrupper.
Fortbildning genom föreläsningar, litteratur och ev. kurser.
Specialpedagog/Habiliteringen

Vem är ansvarig?

Alla pedagoger på förskolan samt rektor.

Hur och när utvärderar ni insatsen?

Pedagoger gör fortlöpande reflektioner i arbetet med de olika temaplaneringarna i Unikum. Vid varje avslut av jämställdhetsdelarna; trygghet, självkänsla, empati, respekt analyserar pedagogerna och dokumenterar detta. I den dagliga kontakten mellan pedagoger, barn och vårdnadshavare uppmärksammas arbetet och reflektioner/analyser uppmärksammas.

7. Uppföljning och utvärdering

Här beskriver ni hur dokumentationsarbetet årligen ska följas upp, utvärderas och revideras på er förskola.

Dokumentationsarbetet ska följas upp och utvärderas läsårsvis istället för årsvis som sker idag. Det kommer då innebära att vi till sommaren åter gör en utvärdering av vårens arbete för att sen revidera och starta upp ett nytt arbete till hösttermin och då barngrupperna förändras om förslaget går igenom. Vår tanke är då att i slutet av vårterminen sammanställa dokumentet i sin helhet och därifrån läggs nya åtgärder som vi sett vi behöver arbeta mer med.

Vi kommer att kontinuerligt planera, utvärdera, reflektera och analysera dokumentationsverktyget i mindre grupper.

Jämställdhetsplaneringen (bilaga 8.4) läggs i unikum kvartalsvis där reflektion och analys görs fortlöpande.

Reflektionsprotokoll (bilaga 8.3) bifogas i verktyget när den nya planen görs.

Utvecklingsgruppen utvärderar och reviderar hela dokumentationsverktyget.

8. Bilagor

Här följer bilagor som stöd för arbetet med dokumentationsarbetet.

Bestämmelser i skollagen förbjuder diskriminering och kränkande behandling (6 kap. 6-10 §). Lagen ställer krav på att verksamheten bedriver ett målinriktat arbete för att främja barns lika rättigheter och möjligheter, och för att förebygga trakasserier, diskriminering och kränkande behandling.

Förskolans verksamhet bedrivs i enlighet med Lpfö18. Förskolans värdegrund ska genomsyra hela verksamheten.

8.1 Definition av begrepp

Kränkande behandling

- Gemensamt för all kränkande behandling är att någon eller några kränker principen om alla människors lika värde.
- Kränkningar är ett uttryck för makt och förtryck.
- Kränkningar kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera.
- En kränkning kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.
- Kränkningar utförs av och drabbar såväl barn som vuxna.

En viktig utgångspunkt är den individuella upplevelsen och att den som uppgår att hen blivit kränkt, alltid måste tas på allvar.

Kränkningarna kan vara

- Fysiska, till exempel att bli utsatt för slag och knuffar.
- Verbala, till exempel att bli hotad eller kallad för fula ord.
- Psykosocial, till exempel att bli utsatt för utfrysning, ryktesspridning.
- Text- och bildburna, till exempel att inte alla barn får inbjudningskort vid födelsedagar.

Diskriminering

Diskriminera handlar om att berövas rätten att få vara sig själv. Det handlar om den individuella upplevelsen av att fått sin värdighet kränkt utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning och ålder. Diskriminering utifrån diskrimineringsgrunderna regleras i diskrimineringslagen 2008:567.

Kön

Kön i form av kvinna/flicka eller man/pojke som registreras vid födseln eller senare fastställs. Exempel: Johan sätter på sig en utklädningsklänning och ska gå och dansa, pedagogen frågar då om det är Johanna som ska dansa.

”Tjejer får klä sig som killar, men killar får inte klä sig som tjejer”

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet avses en persons nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Exempel: Ett barn med en annan dialekt blir retad över sitt uttal av de andra barnen.

Religion och annan trosuppfattning

I trosuppfattning ingår åskådningar som är jämförbara med religion. Etiska, filosofiska eller politiska värderingar/åskådningar ingår inte.

Exempel: Fatima blir ledsen då barnen skrattar åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk.

Funktionsnedsättningar

Med funktionsnedsättning menas nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som uppstår i mötet med omvärlden. En individ kan ha en funktionsnedsättning, men är inte funktionshindrad. Det är omvärlden som står för hindren, inte individen själv.

Exempel: Ett barn sitter i rullstol och kan inte gå med på utflykt, får sitta inne och rita med en annan avdelning.

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck handlar om människor som ibland eller alltid bryter mot samhällets normer och föreställningar om hur kvinnor och män förväntas se ut eller vara.

Exempel: Att tillåta att alla får klä sig som de vill.

Sexuell läggning

Med sexuell läggning menas hetero, -homo – eller bisexuell läggning, vilka är de sexuella läggningar som finns definierade enligt svensk lag.

Exempel: Pelle och Antonio är bästa vänner och säger att de älskar varandra och vill gifta sig när de blir stora. Pedagogerna skrattar och säger att det nog kommer att vara bästisar.

Ålder

De lagar och regler som antagits av riksdagen, där ålder anges, ska inte ses som ett uttryck för diskriminering. Som skola eller förskola gör du dig då inte heller skyldig till åldersdiskriminering vid tillämpning av dessa regler. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder om det finns ett syfte.

Exempel: Att man på förskolan har döpta grupper efter år och låter till exempel en femåring gå kvar i fyraårsgruppen på grund av sen utveckling.

Trakasserier

Trakasserier är en handling som kränker ett barns värdighet och som har koppling till någon av de sju skyddande diskrimineringsgrunderna.

Konflikter

Tillfälliga händelser som i allmänhet kan redas ut med hjälp av de vuxna som finns på arbetsenheten. Pedagogerna spelar alltid en viktig roll och ansvarar för att hemmen blir informerade. Viktigt att dokumentera.

8.2 Lagtexter

Aktuella bestämmelser:

1. Barnkonventionen
2. Lpfö18
3. Skollagen 2010:800
4. Diskrimineringslagen 2008:567

8.3 Reflektionsprotokoll

Arbetslagets reflektionsprotokoll till dokumentation av arbetet mot diskriminering och kränkande behandling

Datum:

Avdelning:

Reflektera kring de åtgärder från förra året som genomförts/inte genomförts.
(Detta arbete synliggörs i Unikum avdelningsvis).

Mål som uppnåtts?

Hur går vi vidare?

8.4 Jämställdhetsplanering

Tema: *Trygghet, Självkänsla, Empati, Respekt* (Synliggörs för varje avdelning i Unikum).

Period:

Avdelning:

Läroplanens mål enligt Lpfö18:

Avdelningens mål:

[egen text]

Aktivitet:

[egen text]

När? Var? Hur? Varför?

[egen text]

Resultat - hur blev det?

[egen text]

Analys - använd fördjupande frågor som t.ex. Varför blev det som det blev? Hur gjorde vi?
Vad behöver ändras till nästa gång?

[egen text]

9. Källor

FN:s konvention om barns rättighet. Barnkonventionen. UNICEF.

Skolverket (2014). *Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda.*

Skolverket. *Läroplan för förskolan (Lpfö18)*

Skolverket (2013). *Förskolan och skolans värdegrund.*

Svaleryd, Kajsa & Hjertson, Moa (2012). *Likabehandling i förskola och skola.*
Stockholm: Liber

Skapare av dokumentet:

Christina Jansson, Inger Lundberg, Malin Enqvist, Ulrica Ericsson, Anne Lee Larsson och Lina Backman
(Barn- och utbildningsförvaltningen, Östhammars kommun).